

PAJĄK (48) *sb m*

a jasne.

sg *N* pająk (28). ◇ *G* pająka (1). ◇ *D* pająkowi (2). ◇ *A* pająka (1). ◇ *I* pająki(e)m (1). ◇ *pl N* pający (8). ◇ *G* pająków (2). ◇ *D* pająk(o)m (2). ◇ *A* pająki (3).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. zool. *Araneus* (Rost); stawonóg z gromady pajęczaków (*Arachnoidea*); *araneus* (*aranea*) Murm, Mymer¹, BartBydg, Vulg, Mącz, Calag, Calep, Cn; *phalangium* (*a. phalangius*) Mącz, Calep, Cn (39) : BierEz O2 [2 r.]; Murm 97; Mymer¹ 27v; BartBydg 12b; Paiąk biały ktori mużki łowi: w chuftę zawiązany á na sziję zawiefzony/ [...] tercijanę febrę vleczyłz. *FalZioł* V 90, IV 10d, 36a; ná yedney łące pczolá myod/ á páyák yad wfyę byerze *KromRozm I* N2; *KrowObr* 114; *BielKron* 276v; *Araneus muscarius*, Páyák záltáwiáyacy sídlá ná muchy/ Myfliwiec mużány. *Mącz* 238d; *Stellio* [...] nieyáki płtry páyák w ziemi fie chowáyacy. *Taratantula* alias dicta ab hac bestiola. *Mącz* 414b, 13d [3 r.], 162b, 200a, 296d, 376c; *SienLek* 153v [2 r.], S[ss]4; *Calag* 437b; *Calep* 87b, 797b; Páiąk vczy prząc rodząc z łiebie włokno/ Z niego poiął knap ołnowę ná łukno *KlonFlis* E3v, E3v.

W połączeniach szeregowych (6): chrobaki iadowite z domu wygania/ iako łą węże/ paiący/ myfzy y infze robaki. *FalZioł* II 13c; áby ludzie [kadząc dymem] [...] z Obrazow y Ołtárzow muchy/ nietoperze y páiąki/ odpłofzyli y wygániali. *KrowObr* 91, B3v, 103, 115 [2 r.].

W porównaniach (2): Vczyniłeś [...] iáko páiąká duffę iego [złego człowieka] *Leop Ps* 38/12; á tego/ czego iáko páiący iádu nábráli/ nierozumieią *OrzList* e4v.

[Przysłowie: Páiąk iádu łzuka/ ále płczolá miodu. *SkarKaz* 311a.]

[Wyrażenie: »pająk domowy«: Páiąk domowy/ *Araneus*. *Spinen*. *SienHerb* L#, E#v.]

Przen (3) :

Aluzja do przysłowia (2): ífz z pílmá zle zrozumiane⁸⁰/ wfytki bluznierftwá bierzą. práwi nieczyści páiący/ zwonne⁸⁰ y zdrowego kwiátu iad zbieráią. *SkarŻyw* 257; Z ktorých [modlitw i nabożeństw] pożytek znáczny odniešiefz/ iefli płczoląką á nie páiąkiem będziefz. *LatHar* 478.

Szereg: »żaby a pający« (1): A vftá plugáwe ktore nie łą w ftrázy Páńlkiey/ iuż záwždy żáby á páiący z nich pádác mużą. *RejPos* 298.

2. zool. *Hydrometra stagnorum*; poślizg, pluskwiak z rodziny poślizgowatych (*Hydrometridae*) *a. Gerris lacurtis*, nartnik; pluskwiak z rodziny nartnikowatych (*Gerridae*), owady o długich, cienkich nogach, poruszające się po powierzchni wody; *tipula* *Mącz* (3) : Po wodzie tylko páiąk cienkonogi/ Vydzie bez trwogi. *KlonFlis* C2v.

Zestawienie: »(na)wodny pająk« [szyk 1:1] (2): *Tipula* Nawodny páyák ktori fie po wodzie myka á niezágrázi fie. *Mącz* 456b; *KlonFlis* C2v *marg*; [ArtNom E4].

3. *Zestawienia w funkcji nazw zoologicznych*: »pająk morski« = *Maia squinado* *Herbst*; *maja* zwana potocznie pająkiem morskim; skorupiak dziesięcionogi (*Decapoda*) z podrzędu krabów (*Brachyura*); *cancer rotundus araneae similis*, *maia*, *pagurus*, *squilla* *Cn* (6) : *Aranea marina*. Páiąk morzki. *FalZioł* + 7b; grzbieth ma ołthri y na nim ołtre ołci/ á iadowity ieft. Pożytek thego Páiąka morzkiego ieft: gdy iego mięfo łtucze á zmiefza z Drijákwią/ może leczyć gdy ko⁸⁰ z ije [!] wąż albo czo iadowitego *FalZioł* IV 30c, IV 30b [3 r.].

»morski pająk« = *Sepia officinalis* L.; mątwą zwyczajną, mięczak z gromady głowonogów (*Cephalopoda*) (1): Sepia. Morski páyąk/ pufzcza z łebie czarny pot by ładze álbo yákíe czernidło gdy go chcą włówić Mącz 384a.

Synonim: 3. zest. »morski pająk«: *sepíja*.

ZCh, (JZ)